

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Lapin aluehallintovirasto ei kannata esitystä terveydenhuoltolain 22 §:n muuttamiseksi. Arviomme mukaan kohdassa 4.2.2. (yhteiskunnalliset vaikutukset) kuvatut negatiiviset vaikutukset ajoturvallisuuteen ylittävät ehdotuksen hyödyt. Lisäksi ehdotuksen toteutuessa ihmisen joutuvat eriarvoiseen asemaan asuinpaikkakunnan ja taloudellisen aseman perusteella. Ajokorttilausunnot tulisi jatkossakin saada julkisessa perusterveydenhuollossa.

Perusterveydenhuollossa tunnistetaan ja hoidetaan keskeinen osa ikääntyvien henkilöiden pitkäaikaissairauksista. Ajo-oikeuden haltijat ovat perusterveydenhuollon seurannassa, ja henkilön sairauden tilalla ja hoidolla voi olla vaikutusta henkilön ajokykyyn. Tilastojen mukaan ikääntyneet kuljettajat ovat yliedustettuina liikenneonnettomuuksissa. On tärkeää, että lausunto annetaan perusterveydenhuollosta, jossa lausuntoa kirjoittavalla lääkäriellä on kattavin tieto lausunnon kirjoittamista varten. Sama koskee myös päihde- ja riippuvuushoitoa toteuttavia yksiköitä.

Kaupunkien ulkopuolella asuvista suhteellisen suuri osa on iäkkäitä ja heidän ajokykynsä on usein merkittävässä roolissa itsenäiselle asumiselle. Ajoterveyden arvioiden siirtyminen pois julkisesta perusterveydenhuollosta sekä laajojen ajokorttilausuntojen kustannusten kasvu voivat johtaa ajokorttitarkastuksissa käymisen vähenemiseen etäisyys- ja taloussyistä. Muutoksilla saattaa olla siten negatiivinen vaikutus ikääntyvien itsenäiseen pärjäämiseen.

Lappi on pääosin harvaan asuttua ja julkista liikennettä on niukalti. Terveyskeskuspalveluita käyttää keskimäärin suurempi osa väestöstä kuin muualla. Lisäksi yksityisiä lääkäripalveluita on tarjolla vain osassa kuntakeskuksia. Lakiehdotuksen toteutuessa ihmiset joutuvat eriarvoiseen asemaan asuinpaikkansa perusteella. Tämä korostuu erityisesti Lapissa sekä muualla Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuilla alueilla.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Päihde- ja riippuvuussairauksien vuoksi ajoterveyden arviointia ja siten lausuntoja tarvitaan usein tiuhaan. Lausuntoja varten tarvitaan usein myös laboratoriokokeiden seurantaa. Arvioinnin tulee liittyä myös tiiviisti varsinaisen päihde- ja riippuvuushoidon toteutukseen. On erityisen tärkeää liikenneturvallisuuden näkökulmasta, että lausunto annetaan siitä yksiköstä, missä henkilön päihde- ja riippuvuussairauksia hoidetaan.

Nykyinen lakiehdotus johtaa epäselvään tilanteeseen päihdelääketieteen osalta, koska kyse ei ole omasta erikoisalasta ja palvelua tuotetaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yksiköissä.

Mikäli lakimuutos kuitenkin päätetään toteuttaa, niin lakiehdotuksesta tulee mielestämme selkeästi ilmetä, että hyvinvointialueen velvollisuus koskisi päihdelääketieteen alan lausuntoja riippumatta siitä, toteutetaanko päihde- ja riippuvuushoidot alueella perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon yksiköissä.

Ehdotuksen kohdassa 10 on pohdittu julkisen vallan käyttöä, julkisen hallintotehtävän käsitettä sekä virkavastuuta. Siinä on tuotu esille, että ajokorttitarkastusten ja -lausuntojen järjestäminen ei olisi enää minkään toimijan lakisääteinen tehtävä.

Ajokorttilain 64 § edellyttää ajo-oikeuden menettämisen uhalla lain tai poliisin asettamien määräaikojen noudattamista lääkärin- tai erikoislääkärin lausunnon toimittamiseksi. Myös 68 a §:n mukaan rikosasian ratkaisemisen jälkeen tai esitutinnan aikana määrätyn alkolukolla valvotun ajo-oikeuden voimaan saattamiseksi valvottavan on esitettävä todistus siitä, että hän on käynyt lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön luona keskustelemassa päihteiden käytöstä, niiden vaikutuksista terveyteen sekä päihteiden käyttöön liittyvistä hoitomahdollisuuksista.

Koska ajokorttilain mukaisiin todistuksiin ja lausuntoihin sisältyy lain ja poliisin asettamia määräaikoja ja sisältövaatimuksia, ja niiden noudattamatta jättämisellä voi olla merkittäviä seuraamuksia, tulisi julkisella toimijalla eli hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä olla jatkossakin velvollisuus huolehtia siitä, että asukkaat ja potilaat saavat ajokorttilain mukaiset todistukset tai lausunnot perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaika?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaika?

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

-

Kekki Tapio
Lapin aluehallintovirasto - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat